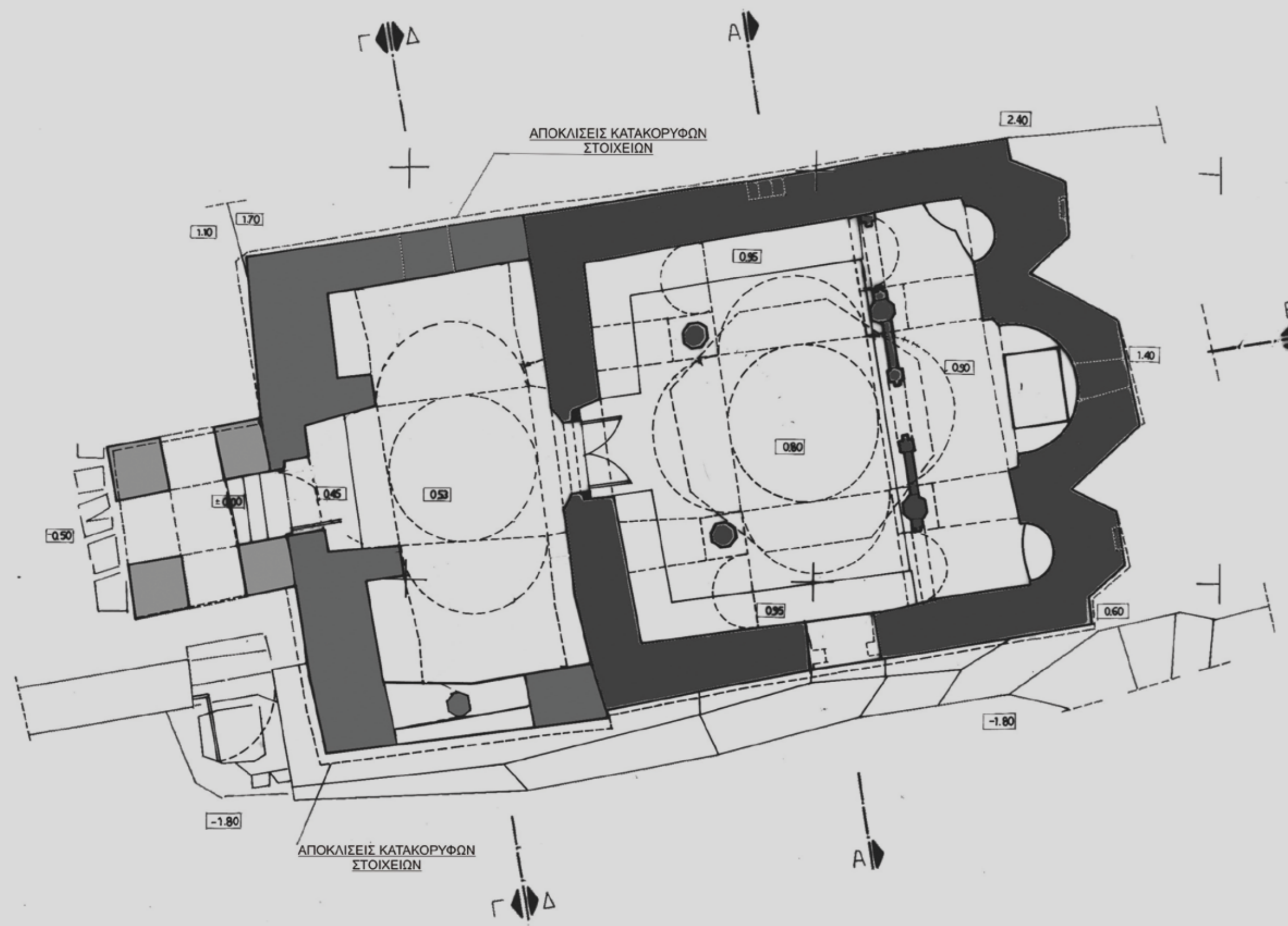

Ιερός Ναός Αγ. Πέτρου | Church of St. Peter

Καστάνια Μάνης | Kastania, Mani

Ο ναός πριν τις αναστηλωτικές εργασίες
The church before the restoration interventions

Τμήμα των τοιχογραφιών υπέστη μια κακότεχνη επιζωγράφηση, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αφαιρέθηκε κατά την πρόσφατη συντήρησή τους. Σε μεγαλύτερη έκταση σώζεται το δεύτερο στρώμα ζωγραφικής που συνιστά και την κύρια φάση τοιχογράφησης του ναού. Χρονολογείται, βάσει τεχνολογικών και εικονογραφικών κριτηρίων, στο δεύτερο μισό του 14ου αιώνα και απηχεί τις τάσεις της μνημειακής ζωγραφικής στην περιοχή του Μυστρά κατά την όψιμη παλαιολόγια περίοδο. Κατά τις πρόσφατες εργασίες συντήρησης αποκαλύφθηκαν τρία στρώματα τοιχογραφιών και στον χώρο του ναού, όλα των βυζαντινών χρόνων.

Ο ναός, σε κακή κατάσταση διατήρησης έως το 2012, αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά και οικοδομικά προβλήματα, ενώ ο ναός κινδύνευε άμεσα με κατάρρευση. Το 2012 εκπονήθηκε από το επιστημονικό προσωπικό της 26ης ΕΒΑ η μελέτη αναστήλωσης του ναού και συντήρησης του ζωγραφικού του διακόσμου. Το μνημείο αποκαταστάθηκε μεταξύ των ετών 2013 και 2014 με μέριμνα του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και του συντονισμού της Διευθύντριας της 26ης ΕΒΑ κας Ευαγγελίας Μηλίτση-Κεχαγιά. Οι εργασίες αποκατάστασης υλοποιήθηκαν από την Μνημειοτεχνική ΕΠΕ, υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονα Σταύρου Μαμαλούκου και του αρχαιολόγου Μιχάλη Κάππα. Η συντήρηση του ζωγραφικού διακόσμου πραγματοποιήθηκε από τον συντηρητή έργων τέχνης Γιώργο Μουστάκη. Η εκτέλεση του όλου έργου, συνολικού κόστους 447.400 €, κατέστη εφικτή χάρη στη γενναιοδωρή χορηγία του Θανάση και της Μαρίας Μαρτίνου.

Στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν περιλαμβάνονταν η στερέωση των τοίχων και της θολοδομίας με εφαρμογή ενεμάτων και εφαρμογή συστήματος ελκυστήρων από ανοξείδωτο χάλυβα, η περιορισμένης έκτασης ανακατασκευή κατεστραμμένων τμημάτων των όψεων, η ανακατασκευή της στέγης με χειροποίητα κεραμίδια και ιστορικές πλάκες, η συντήρηση των θυρωμάτων, του δαπέδου και του μαρμάρινου τέμπλου, καθώς και η αποκατάσταση των κατεστραμμένων μαρμάρινων διαφραγμάτων των παραθύρων, στα οποία εντάχθηκαν διατηρούμενα λείψανα των αρχικών. Εκτελέστηκαν επιπλέον εκτεταμένες εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή ανάδειξη του, καθώς επίσης και έργα αντιπλημμύρας κατά μήκος της νότιας πλευράς του. Ο προσεκτικός καθαρισμός του ζωγραφικού διακόσμου συνέβαλε στην αποκάλυψη πολλών παραστάσεων που καλύπτονταν από παχύ στρώμα αλάτων αναδεικνύοντας τη σπουδαιότητα του μοναδικού αυτού ζωγραφικού συνόλου της παλαιολόγιας τέχνης.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος & Πολιτισμού – σωματείο μη κερδοσκοπικό, μη κυβερνητικό – αγωνίζεται από το 1972 για την προστασία του περιβάλλοντος, της φύσης και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Στα 40 και πλέον χρόνια δράσης μας δώσαμε πολλές μάχες, μεγάλες ή μικρές, όλες σημαντικές. Στους μεγάλους αγώνες μας καταλαμβάνεται η ίδρυση του θαλάσσιου πάρκου Αλοννήσου, η διάσωση της Πλάκας (ένος αγίαντα που συνεχίζεται), του τοπίου των Δελφών, του Νοτίου Σαρωνικού, της Πόλου, των Πρεσπών, τμήματος του Μαραθώνα, καθώς και η προστασία του κτήματος Τσιτοπού, παραδοσιακών οικισμών (π.χ. Καστοριά και Ύδρα) και πολλών Αγαιοπελαγίτικων νησιών.

Παράλληλα, δεκάδες σημαντικά μνημεία διασώθηκαν από την κατάρρευση και την εγκατάλειψη, σε όλη τη χώρα ή εκτός συνόρων, όπως για

Ο ναός του Αγίου Πέτρου, το αρχαιότερο από τα δέκα βυζαντινά μνημεία της Μεγάλης Καστανίας, συνιστά το σημαντικότερο παράδειγμα της λεγόμενης Ελλαδικής Σχολής της βυζαντινής αρχιτεκτονικής στη Μεσσηνιακή / Έξω Μάνη. Ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των απλών τετρακίονων σταυροειδών εγγεγραμμένων με τρούλο και χρονολογείται στο γ' τέταρτο του 12ου αιώνα. Στα δυτικά του προστέθηκε γύρω στα μέσα του 13ου αιώνα νάρθηκας με μορφή στοάς, ενώ το εντυπωσιακό τριώροφο πυργοειδές κωδωνοστάσιο κατασκευάστηκε, σύμφωνα με ανάγλυφη επιγραφή, το 1813. Το μνημείο σώζει σχεδόν άθικτο σημαντικό μέρος του γλυπτού του διακόσμου που περιλαμβάνει τα κιονόκρανα των τεσσάρων κίωνων, το θύρωμα της δυτικής θύρας του ναού και το τέμπλο.

Στον ζωγραφικό διάκοσμο του ναού αναγνωρίζονται τέσσερις φάσεις. Το πρώτο και το δεύτερο στρώμα ανήκουν στη βυζαντινή περίοδο, ενώ ένα τρίτο μεταβυζαντινό στρώμα (18ος αι.) εντοπίζεται στην αψίδα της πρόθεσης. Στα μεταπολεμικά χρόνια η δεύτερη φάση των τοιχογραφιών υπέστη μια κακότεχνη επιζωγράφηση, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αφαιρέθηκε κατά την πρόσφατη συντήρησή τους. Σε μεγαλύτερη έκταση σώζεται το δεύτερο στρώμα ζωγραφικής που συνιστά και την κύρια φάση τοιχογράφησης του ναού. Χρονολογείται, βάσει τεχνολογικών και εικονογραφικών κριτηρίων, στο δεύτερο μισό του 14ου αιώνα και απηχεί τις τάσεις της μνημειακής ζωγραφικής στην περιοχή του Μυστρά κατά την όψιμη παλαιολόγια περίοδο. Κατά τις πρόσφατες εργασίες συντήρησης αποκαλύφθηκαν τρία στρώματα τοιχογραφιών και στον χώρο του ναού, όλα των βυζαντινών χρόνων.

παράδειγμα, ο αρχαίος πύργος της Κέας, η Τράπεζα της Μονής του Οσίου Λουκά, το καθολικό της Μονής Σωτήρος στο Αλεποχώρι Αττικής, ο Άγιος Ιωάννης ο Ελεήμων στο Λυγουριό Αργολίδος, ο Άγιος Νικόλαος στην Καστάνια Μάνης, η Αγία Κυριακή στην Απειρανθο Νάξου, το καμπαναριό του Αγίου Γεωργίου των Ελλήνων στη Βενετία και ο Άγιος Παντελεήμων (Kizil Kilise) στην Καππαδοκία.

Η ΕΛΛΕΤ πρωτοστατεί σε αγώνες εθνικής σημασίας για τη σωστή νομοθεσία σε θέματα χωροταξίας, αγκαλιού, δασών, παραδοσιακών οικισμών κ.α.

Και όλα αυτά χάρη στη συνδρομή χιλιάδων πολιτών: χορηγών, επιστημόνων, εθελοντών, μελών και φίλων μας.

Το ναός του Αγίου Πέτρου, Αγίου Πετρος, το αρχαιότερο από τα δέκα βυζαντινά μνημεία της Μεγάλης Καστανίας, συνιστά το σημαντικότερο παράδειγμα της λεγόμενης Ελλαδικής Σχολής της βυζαντινής αρχιτεκτονικής στη Μεσσηνιακή / Έξω Μάνη. Ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των απλών τετρακίονων σταυροειδών εγγεγραμμένων με τρούλο και χρονολογείται στο γ' τέταρτο του 12ου αιώνα. Στα δυτικά του προστέθηκε γύρω στα μέσα του 13ου αιώνα νάρθηκας με μορφή στοάς, ενώ το εντυπωσιακό τριώροφο πυργοειδές κωδωνοστάσιο κατασκευάστηκε, σύμφωνα με ανάγλυφη επιγραφή, το 1813. Το μνημείο σώζει σχεδόν άθικτο σημαντικό μέρος του γλυπτού του διακόσμου που περιλαμβάνει τα κιονόκρανα των τεσσάρων κίωνων, το θύρωμα της δυτικής θύρας του ναού και το τέμπλο.

Στον ζωγραφικό διάκοσμο του ναού αναγνωρίζονται τέσσερις φάσεις. Το πρώτο και το δεύτερο στρώμα ανήκουν στη βυζαντινή περίοδο, ενώ ένα τρίτο μεταβυζαντινό στρώμα (18ος αι.) εντοπίζεται στην αψίδα της πρόθεσης. Στα μεταπολεμικά χρόνια η δεύτερη φάση των τοιχογραφιών υπέστη μια κακότεχνη επιζωγράφηση, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αφαιρέθηκε κατά την πρόσφατη συντήρησή τους. Σε μεγαλύτερη έκταση σώζεται το δεύτερο στρώμα ζωγραφικής που συνιστά και την κύρια φάση τοιχογράφησης του ναού. Χρονολογείται, βάσει τεχνολογικών και εικονογραφικών κριτηρίων, στο δεύτερο μισό του 14ου αιώνα και απηχεί τις τάσεις της μνημειακής ζωγραφικής στην περιοχή του Μυστρά κατά την όψιμη παλαιολόγια περίοδο. Κατά τις πρόσφατες εργασίες συντήρησης αποκαλύφθηκαν τρία στρώματα τοιχογραφιών και στον χώρο του ναού, όλα των βυζαντινών χρόνων.

Ο ναός, σε κακή κατάσταση διατήρησης έως το 2012, αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά και οικοδομικά προβλήματα, ενώ ο ναός κινδύνευε άμεσα με κατάρρευση. Το 2012 εκπονήθηκε από το επιστημονικό προσωπικό της 26ης ΕΒΑ η μελέτη αναστήλωσης του ναού και συντήρησης του ζωγραφικού του διακόσμου. Το μνημείο αποκαταστάθηκε μεταξύ των ετών 2013 και 2014 με μέριμνα του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και του συντονισμού της Διευθύντριας της 26ης ΕΒΑ κας Ευαγγελίας Μηλίτση-Κεχαγιά. Οι εργασίες αποκατάστασης υλοποιήθηκαν από την Μνημειοτεχνική ΕΠΕ, υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονα Σταύρου Μαμαλούκου και του αρχαιολόγου Μιχάλη Κάππα. Η συντήρηση του ζωγραφικού διακόσμου πραγματοποιήθηκε από τον συντηρητή έργων τέχνης Γιώργο Μουστάκη. Η εκτέλεση του όλου έργου, συνολικού κόστους 447.400 €, κατέστη εφικτή χάρη στη γενναιοδωρή χορηγία του Θανάση και της Μαρίας Μαρτίνου.

Στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν περιλαμβάνονταν η στερέωση των τοίχων και της θολοδομίας με εφαρμογή ενεμάτων και εφαρμογή συστήματος ελκυστήρων από ανοξείδωτο χάλυβα, η περιορισμένης έκτασης ανακατασκευή κατεστραμμένων τμημάτων των όψεων, η ανακατασκευή της στέγης με χειροποίητα κεραμίδια και ιστορικές πλάκες, η συντήρηση των θυρωμάτων, του δαπέδου και του μαρμάρινου τέμπλου, καθώς και η αποκατάσταση των κατεστραμμένων μαρμάρινων διαφραγμάτων των παραθύρων, στα οποία εντάχθηκαν διατηρούμενα λείψανα των αρχικών. Εκτελέστηκαν επιπλέον εκτεταμένες εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή ανάδειξη του, καθώς επίσης και έργα αντιπλημμύρας κατά μήκος της νότιας πλευράς του. Ο προσεκτικός καθαρισμός του ζωγραφικού διακόσμου συνέβαλε στην αποκάλυψη πολλών παραστάσεων που καλύπτονταν από παχύ στρώμα αλάτων αναδεικνύοντας τη σπουδαιότητα του μοναδικού αυτού ζωγραφικού συνόλου της παλαιολόγιας τέχνης.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος & Πολιτισμού – σωματείο μη κερδοσκοπικό, μη κυβερνητικό – αγωνίζεται από το 1972 για την προστασία του περιβάλλοντος, της φύσης και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Στα 40 και πλέον χρόνια δράσης μας δώσαμε πολλές μάχες, μεγάλες ή μικρές, όλες σημαντικές. Στους μεγάλους αγώνες μας καταλαμβάνεται η ίδρυση του θαλάσσιου πάρκου Αλοννήσου, η διάσωση της Πλάκας (ένος αγίαντα που συνεχίζεται), του τοπίου των Δελφών, του Νοτίου Σαρωνικού, της Πόλου, των Πρεσπών, τμήματος του Μαραθώνα, καθώς και η προστασία του κτήματος Τσιτοπού, παραδοσιακών οικισμών (π.χ. Καστοριά και Ύδρα) και πολλών Αγαιοπελαγίτικων νησιών.

Παράλληλα, δεκάδες σημαντικά μνημεία διασώθηκαν από την κατάρρευση και την εγκατάλειψη, σε όλη τη χώρα ή εκτός συνόρων, όπως για

Ο ναός μετά τις αναστηλωτικές εργασίες
The church after the restoration interventions

Τμήμα των τοιχογραφιών υπέστη μια κακότεχνη επιζωγράφηση, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας αφαιρέθηκε κατά την πρόσφατη συντήρησή τους. Σε μεγαλύτερη έκταση σώζεται το δεύτερο στρώμα ζωγραφικής που συνιστά και την κύρια φάση τοιχογράφησης του ναού. Χρονολογείται, βάσει τεχνολογικών και εικονογραφικών κριτηρίων, στο δεύτερο μισό του 14ου αιώνα και απηχεί τις τάσεις της μνημειακής ζωγραφικής στην περιοχή του Μυστρά κατά την όψιμη παλαιολόγια περίοδο. Κατά τις πρόσφατες εργασίες συντήρησης αποκαλύφθηκαν τρία στρώματα τοιχογραφιών και στον χώρο του ναού, όλα των βυζαντινών χρόνων.

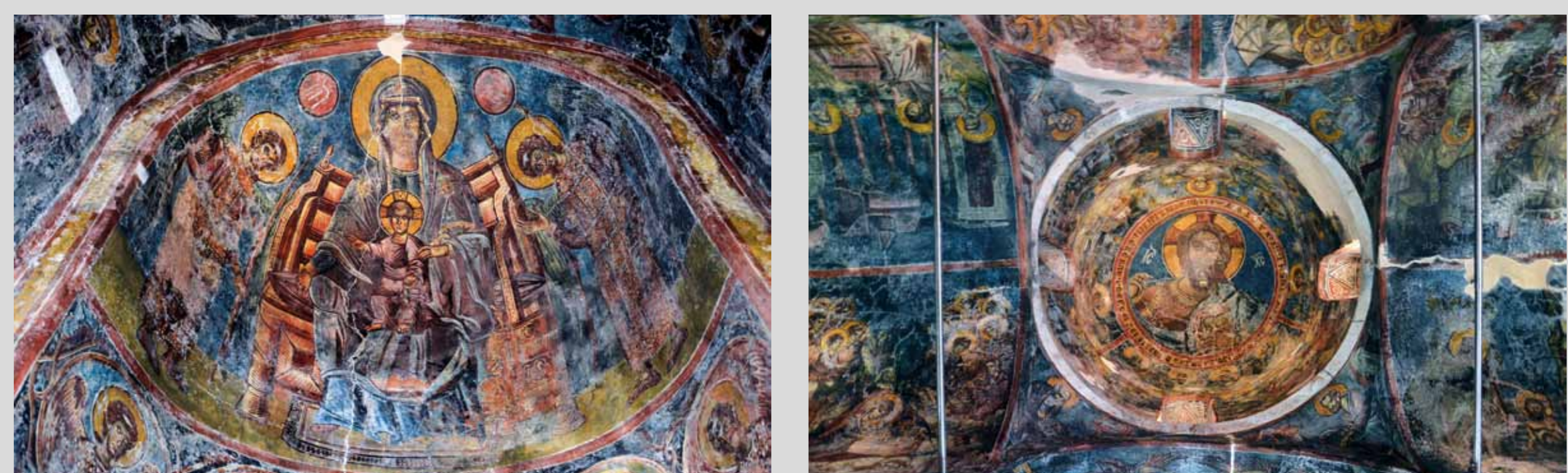
Ο ναός, σε κακή κατάσταση διατήρησης έως το 2012, αντιμετώπιζε σοβαρά δομοστατικά και οικοδομικά προβλήματα, ενώ ο ναός κινδύνευε άμεσα με κατάρρευση. Το 2012 εκπονήθηκε από το επιστημονικό προσωπικό της 26ης ΕΒΑ η μελέτη αναστήλωσης του ναού και συντήρησης του ζωγραφικού του διακόσμου. Το μνημείο αποκαταστάθηκε μεταξύ των ετών 2013 και 2014 με μέριμνα του Συμβουλίου Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς της ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού και του συντονισμού της Διευθύντριας της 26ης ΕΒΑ κας Ευαγγελίας Μηλίτση-Κεχαγιά. Οι εργασίες αποκατάστασης υλοποιήθηκαν από την Μνημειοτεχνική ΕΠΕ, υπό την επίβλεψη του αρχιτέκτονα Σταύρου Μαμαλούκου και του αρχαιολόγου Μιχάλη Κάππα. Η συντήρηση του ζωγραφικού διακόσμου πραγματοποιήθηκε από τον συντηρητή έργων τέχνης Γιώργο Μουστάκη. Η εκτέλεση του όλου έργου, συνολικού κόστους 447.400 €, κατέστη εφικτή χάρη στη γενναιοδωρή χορηγία του Θανάση και της Μαρίας Μαρτίνου.

Στις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν περιλαμβάνονταν η στερέωση των τοίχων και της θολοδομίας με εφαρμογή ενεμάτων και εφαρμογή συστήματος ελκυστήρων από ανοξείδωτο χάλυβα, η περιορισμένης έκτασης ανακατασκευή κατεστραμμένων τμημάτων των όψεων, η ανακατασκευή της στέγης με χειροποίητα κεραμίδια και ιστορικές πλάκες, η συντήρηση των θυρωμάτων, του δαπέδου και του μαρμάρινου τέμπλου, καθώς και η αποκατάσταση των κατεστραμμένων μαρμάρινων διαφραγμάτων των παραθύρων, στα οποία εντάχθηκαν διατηρούμενα λείψανα των αρχικών. Εκτελέστηκαν επιπλέον εκτεταμένες εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μνημείου προκειμένου να εξασφαλιστεί η καλύτερη δυνατή ανάδειξη του, καθώς επίσης και έργα αντιπλημμύρας κατά μήκος της νότιας πλευράς του. Ο προσεκτικός καθαρισμός του ζωγραφικού διακόσμου συνέβαλε στην αποκάλυψη πολλών παραστάσεων που καλύπτονταν από παχύ στρώμα αλάτων αναδεικνύοντας τη σπουδαιότητα του μοναδικού αυτού ζωγραφικού συνόλου της παλαιολόγιας τέχνης.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος & Πολιτισμού – σωματείο μη κερδοσκοπικό, μη κυβερνητικό – αγωνίζεται από το 1972 για την προστασία του περιβάλλοντος, της φύσης και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Στα 40 και πλέον χρόνια δράσης μας δώσαμε πολλές μάχες, μεγάλες ή μικρές, όλες σημαντικές. Στους μεγάλους αγώνες μας καταλαμβάνεται η ίδρυση του θαλάσσιου πάρκου Αλοννήσου, η διάσωση της Πλάκας (ένος αγίαντα που συνεχίζεται), του τοπίου των Δελφών, του Νοτίου Σαρωνικού, της Πόλου, των Πρεσπών, τμήματος του Μαραθώνα, καθώς και η προστασία του κτήματος Τσιτοπού, παραδοσιακών οικισμών (π.χ. Καστοριά και Ύδρα) και πολλών Αγαιοπελαγίτικων νησιών.

Παράλληλα, δεκάδες σημαντικά μνημεία διασώθηκαν από την κατάρρευση και την εγκατάλειψη, σε όλη τη χώρα ή εκτός συνόρων, όπως για

Το μνημείο πριν, κατά την διάρκεια και μετά την ολοκλήρωση των αναστηλωτικών επεμβάσεων
The monument before, during and after the restoration interventions

Ο τοιχογραφικός διάκοσμος του ναού πριν και μετά τις εργασίες συντήρησης
The frescoes of the church before and after the conservation interventions